

Załącznik
do uchwały nr **XXX/ 231 /2009**
Rady Miasta Bartoszyce
z dnia 26 lutego 2009 r.

**MIEJSKI PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA LATA 2009- 2010.**

Bartoszyce 2009

*...”lekarstwem” na narkomanię jest istnienie pozytywnych
więzi pomiędzy młodym człowiekiem a konstruktywnie
działającym środowiskiem – rodzicami, nauczycielami,
rówieśnikami ...*

I. Wstęp

Rys historyczny

Zgodnie z zapisem umieszczonym w ustawie o Przeciwdziałaniu Narkomanii dnia 29.07.2005 roku (*t.j. Dz. U. z 2005r. Nr 179, poz.1485 z późn. zm.*)- narkomania to: **stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających lub substancji psychotropowych albo środków zastępczych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich.**

Marek Kotański pisał: „Narkomania- słowo, które kojarzyło się nam przez dziesiątki lat z najgorszymi sprawami gatunku ludzkiego, przyrównywane do zbrodni, zbroczeń i moralnego dna- jest naprawdę określeniem okrutnego w swej wymowie stanu duszy i ciała człowieka, który nie potrafi żyć we współczesnym świecie, wymagającym bezwzględnej przystosowania się do napięć, konfliktów, szturmu wyścigu, którego upragnionym końcem ma być za wszelką cenę sukces”. Słowo „narkomania” wywodzi się ze starożytnej Grecji i Rzymu, gdzie „narke”, „nareosis” oznaczały „odurzenie”, „oszołomienie”.

Truizmem byłoby twierdzenie, że narkomania w Polsce to efekt integracji z Unią Europejską. Substancje psychoaktywne towarzyszą dziejom ludzkości od ich zarania. Są nimi zarówno alkohol, tytoń jak i liście krzewu coca żute przez Indian w krajach Ameryki Południowej. Rozwój cywilizacyjny doprowadził do odkrycia substancji początkowo używanych w medycynie, później niejako wyciekających. z obrotu legalnego i wykorzystywanych w obrocie nielegalnym.

Zjawisko narkomanii pojawiło się w Polsce na przełomie XIX i XX wieku, nie mając jeszcze wtedy charakteru społecznego. Dotyczyło niewielkiej grupy ludzi z wąskich kręgów zawodowych, przede wszystkim tych, którzy mieli dostęp do narkotyków, a więc farmaceutów, lekarzy, pielęgniarek oraz artystów z różnych dziedzin sztuki. Pod koniec lat 70- tych na polskim nielegalnym rynku pojawiła się „heroina gdańska”, wytworzona ze słomy makowej tzw. kompot. Samowystarczalność narkomanów, ich gwałtowny wzrost spowodował niechęć i odrzucenie od reszty społeczeństwa. To okres zejścia do podziemia narkomanów i producentów, trwa do około 1980r. Zażywanie środków narkotycznych stało się formą ucieczki od rzeczywistości i celem samym w sobie, nie popartym żadną ideologią, oceniane jako jeden z przejawów niedostosowania emocjonalnego, psychicznego i społecznego dzieci i młodzieży.

Jeżeli chodzi o historyczne podejście do problemu narkomanii, to początkowo narkomani traktowani byli jak osoby chore, stąd nieobecne były w polityce wobec narkomanii elementy represji. Dopiero w XX wieku wzrost świadomości niebezpieczeństw związanych z narkotykami i rosnąca liczba narkomanów doprowadziły do zmiany nastawienia do tego problemu i początków podejścia represyjnego. Zaczęło się na początku ubiegłego wieku w Ameryce, w okresie międzywojennym rozprzestrzeniło się w Europie a w drugiej połowie XX wieku stało się podejściem ogólnoświatowym.

Zadania gminy wynikające z Ustawy o Przeciwdziałaniu Narkomanii

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej spowodowało przyjęcie zobowiązań i spełnienie wymagań określonych dla Państw Członkowskich w obszarze narkotyków i narkomanii. Efektem tego było opracowanie i przyjęcie w 2005 roku Ustawy o Przeciwdziałaniu Narkomanii.

Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii opracowało Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii. Ramy tego programu oraz zapisy ustawowe zobowiązują gminy do przeciwdziałania narkomanii przez:

...odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:

- działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną,
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych,
- ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych.

Zadania wskazane w ustawie, a realizowane w ramach Miejskiego Programu obejmują:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznymi integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2009- 2010 (*Załącznik nr 1*) jest kontynuacją zadań realizowanych na terenie miasta Bartoszyce w latach poprzednich w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii i Przemocy w Rodzinie. Z uwagi na fakt, że Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005r. precyzuje, że zadania własne gminy realizowane będą w postaci gminnego programu przeciwdziałania narkomanii, aktualnie stanowi odrębny dokument. W programie uwzględniono założenia ujęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce do 2015 roku.

Program opiera się na następujących aktach prawnych i dokumentach:

- ***Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku (t.j. Dz. U. z 2005r. Nr 179, poz.1485 z późn. zm.);***

- *Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2006-2010;*
- *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2009-2012;*
- *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce do 2015 r.*

II. Diagnoza stanu problemów narkotykowych w Bartoszycach

Diagnoza powstała w oparciu o materiały własne Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta w Bartoszycach, dane statystyczne pozyskane od niżej wymienionych podmiotów:

- 1) Komendy Powiatowej Policji
- 2) Sądu Rejonowego
- 3) Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
- 4) NZOZ Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia „Szansa”

oraz w oparciu o ankietę przeprowadzoną wśród uczniów klas I i III szkół gimnazjalnych w Bartoszycach (*Załącznik nr 2*), która została przeprowadzona w październiku 2008r.

Głównym celem przeprowadzenia ankiety był pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież narkotyków, tak aby uchwycić wartości wskaźników realizacji zadań i osiągania celów Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2009-2010. Przedmiotem badań było zdiagnozowanie częstotliwości sięgania po narkotyki, rodzaj zażywanych narkotyków, powody i skutki używania narkotyków.

Grupę respondentów tworzyli uczniowie klas I oraz klas III z bartoszyckich szkół gimnazjalnych w wieku 13- 16 lat, łącznie 614 uczniów. Ankieta była anonimowa, zawierała 17 pytań.

Tabela 1. Struktura demograficzna badanej populacji

Podział z uwagi na płeć i miejsce zamieszkania			
Kobieta	Mężczyzna	Miasto	Wieś
306	308	512	102

Jak wynika z tabeli po równo ułożyła się płeć badanych uczniów, z przewagą mieszkańców miasta, co stanowi 512 osób, czyli 83,4% badanych.

Tabela 2. Kontakt z narkotykami

Zażywanie narkotyków				Używanie narkotyków w ciągu ostatnich 30 dni			
Tak		Nie		Tak		Nie	
liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
26	4,2	588	95,8	9	1,6	534	98,4

Z całej grupy badanej młodzieży 4,2% przyznało się do zażywania narkotyków, zaś tylko 1,6 % miało kontakt z narkotykami w ciągu ostatnich 30 dni.

Respondenci deklarowali, że miejscami, w których po raz pierwszy doszło do kontaktu z narkotykami była prywatka, mieszkanie kolegi, podwórko, samochód, szkoła, zaś

narkotykami wskazanymi przez młodzież, jako te najczęściej używane były: kokaina, amfetamina, heroina, marihuana, haszysz, grzybki halucynogenne.

Tabela 3. Kontakt znajomych z narkotykami

Czy ktoś z Twoich bliskich lub znajomych miał kontakt z narkotykami			
Tak	Nie	Nie wiem	Nie chce o tym mówić
114	273	180	21

Większość badanych 273 na zadane pytanie o kontakt bliskich im osób z narkotykami odpowiedziało negatywnie, 18,6 % respondentów (114 osób) odpowiedziało, że miało kontakt.

Tabela 4. Podejmowanie decyzji wziąć czy nie

Czy potrafisz odmówić wzięcia narkotyku		
Tak	Nie	Nikt mi takiej propozycji nie składał
353	10	238

353 osób uważa, że można całkowicie zapanować nad sytuacją i to tylko one podejmują decyzje czy wziąć czy nie, 238 osób, stwierdziło, że nikt im takiej propozycji nie składał.

Na pytanie czy odmowa przyjęcia narkotyku była przyczyną nieprzyjemności, odpowiedzi udzieliło 495 respondentów, z czego negatywnie- 376, zaś 34 osoby przyznało się do problemów wynikających z odmową wzięcia narkotyku.

Tabela 5. Czy uważasz, że sporadyczne spożywanie narkotyków jest niegroźne

Czy uważasz, że sporadyczne spożywanie narkotyków jest niegroźne		
Tak	Nie	Trudno powiedzieć
72	411	59

Niepokojące jest to, że większość uczniów 411 (66,9%) uważa, że sporadyczne zażywanie narkotyków jest niegroźne, za zagrożenie uważa je 72 respondentów.

Miejscami, które młodzież wskazuje jako te, gdzie łatwo można dostać narkotyki są: mieszkanie dilerów, bazar, dyskoteka, sklepy w Olsztynie i Płocku, u uczniów szkół średnich, w kiosku „Ruchu” oraz pod sklepami w mieście.

Tabela 6. Powody oraz skutki brania narkotyków wskazane w ankiecie

Powody	Skutki
problemy w domu, szkole i z rówieśnikami; dla szpanu; z ciekawości; dla dobrej zabawy; z chęci bycia lepszym; jako jedyny sposób rozwiązania problemu; dla relaksu; dla lepszego samopoczucia; dla odreagowania stresu;	uzależnienie; śmierć; bezsensowność; problemy w nauce; utrata zdrowia; depresja; problemy z prawem; zaburzenia koncentracji i równowagi; zaburzenia psychiczne;

ułatwiają przyswajanie wiadomości; z chęci spróbowania czegoś nowego; z nudów.	wyniszczenie organizmu; HIV, AIDS.
---	---------------------------------------

Na pytanie: Gdzie może szukać pomocy osoba mająca problem z narkotykami. Wymień placówki, instytucje oraz osoby, respondenci wskazali: rodziców, przyjaciół, nauczycieli, pedagogów, psychologów, Policję, Monar, szpital, poradnie specjalistyczne dla osób uzależnionych, telefon zaufania.

Tabela 7. Świadomość społeczeństwa

Czy uważasz, że narkomania jest ważnym problemem społecznym			
Tak	Nie	Nie wiem	Nie interesuje mnie to
400	27	52	132

Narkomania jest prawdziwym problemem społecznym. Opinię taką wyraziło 400 respondentów (65,1%). Brak zainteresowania ww. problemem wyraziło 132 badanych.

W 2008 roku na terenie miasta Bartoszyce odnotowano 30 przypadków przestępstw popełnionych w związku z Ustawą o Przeciwdziałaniu Narkomanii. W stosunku do roku poprzedniego jest to wzrost, bowiem w roku 2008 wykryto 21 przestępstw przeciwko ustawie o narkomanii, z czego 19 z tytułu posiadania środków odurzających lub substancji psychotropowych.

Jak wynika z informacji z Sądu Rejonowego w Bartoszycach na dzień 15.12.2008r. w Wydziale Rodzinnym i Nieletnich nie ma spraw dotyczących nieletnich narkomanów.

Wiele, bardzo istotnych informacji, uzyskano na szkoleniu zorganizowanym w listopadzie 2008r. dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, psychologów, pracowników socjalnych, policjantów, strażników miejskich i innych osób zawodowo stykających się z problemem narkomanii. Uczestnicy stwierdzili, że również edukacja rodziców winna być priorytetowym zadaniem. Miasto powinno wspierać rodzinę w pełnieniu jej funkcji wychowawczej, edukacyjnej, gdyż tylko w zdrowej, prawidłowo funkcjonującej rodzinie osoba uzależniona otrzyma potrzebne jej wsparcie. Uczestnicy szkolenia wyrazili słowa podziękowania za możliwość uczestnictwa w szkoleniu, którego celem było: przybliżenie problematyki narkomanii, zapoznanie się z terminologią, mechanizmami uzależnienia; poszerzenie wiedzy oraz prawidłowego rozumienia rodzajów i etapów uzależnienia; zdobycie praktycznych umiejętności rozpoznawania substancji psychoaktywnych, rodzaju toksykomanii, symptomów uzależnienia bądź eksperymentowania ze środkami psychoaktywnymi; oraz naukę nawiązywania prawidłowego kontaktu emocjonalnego z osoba wymagającą pomocy oraz elementów pracy motywacyjnej.

Udział Bartoszyce, jako jednego z dwóch miast w Polsce w Europejskim Projekcie „FRED GOES NET”- jest trzyletnim projektem, dofinansowanym przez Unię Europejską w ramach Programu Zdrowia Publicznego. Ma on na celu przystosowanie i rozpowszechnienie w Europie metody krótkiej interwencji profilaktycznej, stosowanej wobec osób młodych, które po raz pierwszy zostały zatrzymane w związku z narkotykami. Uczestnikami Fred są właśnie osoby młode w wieku 14-21 lat, które po raz pierwszy zostały zatrzymane w związku z wykroczeniem na tle narkotykowym. Udział w nim jest dla nich alternatywą wobec postępowania sądowego. W ramach programu został wypracowany mechanizm ścisłej współpracy pomiędzy policją, która zachęca zatrzymanego do zgłoszenia się do programu, pracownikami socjalnymi, którzy mogą wydać rekomendacje do udziału w programie oraz oskarżycielem, który ma prawo wycofać oskarżenie wobec osób, które

program ukończyły. Z 17 państw biorących udział w projekcie, w 11 (w tym w Polsce) zostanie przeprowadzona jego wersja pilotażowa. W Polsce pilotażowa realizacja odbędzie się w Bartoszycach i w Bydgoszczy. Realizatorem projektu „Fred goes net” w Bartoszycach jest **Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii** w Bartoszycach z siedzibą przy ul. Hubalczyków 2/7.

III. Podstawowe cele i założenia programu

1. Stworzenie lokalnego systemu działań profilaktycznych adekwatnego do istniejącej na terenie miasta skali potencjalnego zagrożenia narkomanią w celu wyeliminowania lub przynajmniej redukcji czynników prowadzących do uzależnienia.
2. Zainicjowanie długofalowego procesu edukacji społecznej polegającego na systematycznym i rzetelnym dostarczaniu fachowej wiedzy wszystkim podmiotom zainteresowanym na temat zagrożeń związanych z narkomanią i uwrażliwienia na wczesne oznaki uzależnienia oraz informowanie o dostępnych formach pomocy.
3. Uświadomienie i pozyskanie społeczeństwa do zasobności prowadzenia kampanii i przedsięwzięć edukacyjnych i profilaktycznych w przedmiocie uzależnienia od narkotyków.
4. Stworzenie spójnego systemu przeciwdziałania narkomanii poprzez nawiązywanie międzyinstytucjonalnej i merytorycznej współpracy oraz koordynację działań wszystkich podmiotów państwowych, samorządowych i organizacji społecznych m.in. w celu realizacji programów edukacji zdrowotnej, zmierzających do modyfikowania stylu życia, propagowania zdrowia psychicznego, kondycji fizycznej, zdrowego stylu życia wolnego od narkotyków i innych używek, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
5. Wypracowanie wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych racjonalnych postaw wobec narkotyków i innych substancji o działaniu odurzającym poprzez wdrażanie i realizację nowoczesnych programów profilaktycznych.
6. Organizowanie alternatywnych miejsc twórczego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (szczególnie z grup podwyższonego ryzyka), np. świetlic terapeutycznych i środowiskowych jako uniwersalnych form oddziaływania profilaktycznego, edukacyjnego i wychowawczego.

IV. Zadania Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

Zadania w zakresie profilaktyki i edukacji dotyczącej problematyki narkomanii korespondują ściśle z zadaniami Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Przemocy na rok 2009.

Zadanie 1

Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin.

1. Finansowanie działalności Punktu Informacyjno- Konsultacyjnego dla osób z problemem uzależnienia od narkotyków (poradnictwo prawne, pomoc psychologiczna i terapeutyczna oraz informacja i edukacja).
2. Prowadzenie działalności szkoleniowej do wczesnej interwencji wobec osób eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi.
3. Prowadzenie działań motywujących do podjęcia leczenia odwykowego.

Zadanie 2

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej.

1. Udzielanie pomocy dzieciom zagrożonym narkotykami poprzez zajęcia w świetlicach opiekuńczo-wychowawczych i środowiskowych.
2. Szerokie upowszechnianie wiedzy o możliwościach i procedurze administracyjno- prawnej kierowania osób uzależnionych na leczenie.
3. Koordynowanie działań służących przeciwdziałaniu narkomanii, poprzez współpracę z Policją, Prokuraturą, Sądem, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, przedstawicielami ochrony zdrowia, szkołami, organizacjami pozarządowymi oraz osobami fizycznymi stykającymi się z problematyką narkomanii.

Zadanie 3

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci młodzieży.

1. Dofinansowanie nowoczesnych programów profilaktycznych w szkołach dotyczących substancji psychoaktywnych.
2. Udział w ogólnopolskich kampaniach edukacyjnych uwzględniających problematykę narkomanii.
3. Organizowanie i prowadzenie stałego systemu informacji na temat profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z zażywaniem narkotyków i innych substancji o działaniu odurzającym.
4. Zakup, opracowanie i wydawanie materiałów informacyjno- edukacyjnych oraz materiałów do prowadzenia zajęć profilaktycznych i terapeutycznych w szkołach i innych placówkach oświatowych i wychowawczych.
5. Organizowanie narad, spotkań, konferencji, imprez lokalnych dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów z narkomanią.
6. Propagowanie zdrowego trybu życia wolnego od narkotyków i innych używek oraz różnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

Zadanie 4.

Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii.

1. Wspieranie działalności stowarzyszeń zajmujących się rozwiązywaniem problemów narkomanii.
2. Współpraca z instytucjami oświaty, kultury i sportu w zakresie zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
3. Monitorowanie i uaktualnianie danych na temat instytucji, placówek oraz osób prowadzących działania profilaktyczne i lecznicze.
4. Współpraca z Krajowym Biurem do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii- stosowanie wyznaczonych przez Biuro standardów realizacji działań profilaktycznych oraz działań z zakresu pomocy osobom uzależnionym.
5. Współpraca z Policją w celu prowadzenia wspólnych działań profilaktycznych.

Zadanie 5.

Ocena zjawiska narkomanii, jego rozmiarów i związanych z nim zagrożeń na terenie miasta.

1. Stworzenie sieci wymiany informacji między instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie narkomanii na poziomie lokalnym.
2. Diagnozowanie zjawiska używania substancji psychoaktywnych wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych na terenie miasta.

V. Postanowienia końcowe

1. Monitoring i ewaluacja programu

Monitoring programu polegać będzie na systematycznym zbieraniu i analizowaniu przebiegu realizacji Miejskiego Programu w aspekcie finansowym, rzeczowym i czasowym w celu zapewnienia jego realizacji zgodnie z pierwotnymi założeniami. Formą monitoringu będzie w przypadku Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii roczne sprawozdanie finansowe z wykonania zadań w terminie do 31 marca roku następnego. Stały monitoring programu prowadzony jest przez Wydział Spraw Obywatelskich oraz Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bartoszczach.

Ewaluacja programu polegać będzie na zebraniu, analizie i interpretacji działań podjętych w ramach programu w celu określenia stopnia, w jakim zostały osiągnięte cele Miejskiego Programu.

2. Źródła finansowania programu.

Źródłem finansowania zadań Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii są przede wszystkim dochody budżetu miasta pochodzące z opłat za wydawanie i korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

3. Realizatorzy

- Jednostką wskazaną do realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii jest Wydział Spraw Obywatelskich oraz Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bartoszczach.
- Instytucje, służby, stowarzyszenia, osoby prawne i nie posiadające osobowości prawnej, osoby fizyczne, które realizują zadania wynikające z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.